

Gunnar Robert Sellæg
c/o Mathias Sellæg, Skagev. 86
7805 NAMSOS

Vår dato: 21.06.2017
Vår ref.: 2017/1128
Arkivkode:433.0
Deres dato:
Deres ref.:

Søknad om utsetting av utenlandsk treslag for skogproduksjon, treslagsskifte til lutzgran, 18/2 - Namsos kommune. Avslag.

Med bakgrunn i risiko for spredning av utenlandsk treslag og påfølgende risiko for negativ følge for naturmangfoldet, og at det aktuelle arealet vil produsere bra for norsk gran, så avslås søknad om å plante 1000 lutzgran (*picea x lutzii*) på Høyknes i Namsos.

Avslaget er gitt med hjemmel i «Forskrift av 25. mai 2012 nr. 460 om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål», som er fastsatt med hjemmel i naturmangfoldloven, samt etter veileder til forskriften, av 1. oktober 2012, og jf. naturmangfoldlovens §§ 8, 9, 10 og 14. Fylkesmannen vurderer at en begrenset næringsmessig nytte ikke overveker langsiktig samfunnsmessig risiko ved mulig spredning.

Saken er vurdert ut fra både på naturfaglige og skogfaglige vurderinger.

Søknaden.

Vi viser til din søknad av 07.02.2017, vårt brev av 03.03.2017 med informasjon om saksbehandlingen, befaring den 26.04.2017 med Ryan og Saursaunet fra Fylkesmannen og M. Sellæg fra grunneiersiden, m/befaringsnotat og utfyllende kommentar til notatet fra søkersiden.

Det søkes om utsetting av 1000 stk. lutzgran, *picea x lutzii*, over et areal på ca. 6 da i Namsos kommune.

Grunneier/repr. opplyser i søknad og under befaring at begrunnelse for lutz er å få et treslag som vokser fortere enn norskgran, slik at nyplantingen om 30 – 40 år kan ta igjen- og kan avvirkes samtidig med en tilgrensende bestand av norsk gran. Deretter er det aktuelt at området dyrkes. Det legges også vekt på å få et mer vindrobust treslag i dette åpne området.

Grunneierrepr. anfører også at med Namsen på tre sider og flyplassen i vest, så er det ikke fare for spredning.

Generelt

Forskriften og utenlandske treslag

Forskriften om utenlandske treslag er vedtatt fordi utenlandske plantearter kan påvirke naturen i Norge negativt. Formålet med forskriften er å unngå at utsetting av utenlandske treslag medfører eller kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet.

Artsdatabanken har satt opp ei liste over utenlandske arter, og vurdert disse i forhold til økologisk risiko. Artsdatabanken har inndelt de fremmede artene i grupper fra lav risiko/ingen kjent risiko til arter med svært høy risiko. Det er en nasjonal målsetting å stanse spredning av utenlandske arter.

Søknader om fremmede treslag skal vurderes i forhold til risiko. Hvis en utsetting kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet, så kan dette medføre avslag på søknaden. I begrepet naturmangfold inngår både biologiske, landskapsmessige og geologiske forhold. I forbindelse med landskapsmessig verdi, kan friluftsverdier ha betydning.

For arter med «høg økologisk risiko» eller «svært høg økologisk risiko» er terskel for å gi tillatelse høg. Det trengs ikke sannsynlighetsovervekt for at vesentlige uheldige følger av en utsetting vil inntre, selv om andre viktige samfunnsinteresser taler for tillatelse.

Praksis.

Fylkesmannen har tidligere både godkjent og avslått søknader på lutzgran (samt tilsvarende for sitka), basert arters egenskaper, de stedlige lokale forhold vurdert i forhold til forskrift m/veileder, og i avveining mellom konsekvens for næringsinteresser og for naturmangfold. En del saker er påklaget, og Fylkesmannens vedtak har både blitt stadfestet og omgjort av klageinstansen, Miljødirektoratet. Det samme er tilfelle i andre fylker.

Om lutzgran

Lutzgran (*picea x lutzii*) er en hybrid mellom sitkagran (*picea sitchensis*) og kvitgran (*picea galuca*). Treslaget kommer opprinnelig fra Alaska og British Columbia (Canada). I utbredelsesområdet i Canada og Alaska overlapper sitkagran og kvitgran. Mellomformen *picea x lutzii* får kongler, er fertil og kan spre seg. Siden arten er en hybrid mellom to treslag, kan også genegenskapene variere. Lutzgrana fremstår i ulike utforminger, og kan ligne både på sitkagran og kvitgran. Lutzgran sprer seg. Kongleproduksjon hos sitkagrana starter f.eks i ung alder, ca 20 år, og den har gode kongleår i 3-5 års intervaller

Lutzgran har ganske begrenset historikk i Norge, og kunnskapen er begrenset, men under utvikling. I Artsdatabankens risikovurdering av 2012 er lutzgrana vurdert til kategori «lav risiko», samtidig som den kategoriseringen relateres til lav kunnskap om lutzgran. Sitkagran er gradert til «svært høg risiko» og kvitgran til «høg risiko». Risikovurderingen er under vurdering, og revidert «svarteliste» er under utarbeiding. På Artsdatabankens faktaark er sitka og lutzgran beskrevet samlet.

Sitka, og i noen grad lutzgran, er brukt til skogreisning i kyststrøk, da de tåler fuktig, saltholdig luft og vindutsatte eksponeringer bedre enn norsk gran, samt at treslagene har bedre vekst.

Spredning av treslag

Det finnes (svært) mange referanser til studier på spredning av treslag, både generelt og relatert til spesielle arter. Hanno Sandvik ved NTNU Trondheim har etter oppdrag fra Miljødirektoratet oppsummert en del slike studier i rapporten “Kunnskapsstatus for spredning og effekter av fremmede bartrær på biologisk mangfold”, DN-Utredning 8-2012.

Spredning systematiseres i kortdistansespredning og langdistansespredning.

Kortdistansespredning er den “normale” spredning som følger syklusen med frøår, under “gjennomsnittlige” værforhold.

Langdistansespredning opptrer i tilfeller, når frøsetting kombineres med spesielle værforhold, slik at frø kan føres langt avgårde, dvs. flere kilometer. Det anføres at det kan gå flere tiår mellom hver langdistansespredning, men at det også kan skje mer hyppig, etter kombinasjon av værforhold og frøsetting.

Hovedkonklusjon i utredningen er at det er langdistansespredningen som er avgjørende for “invasjonspotensialet” for fremmede arter, dvs i hvilken grad nye arter på sikt sprer seg til nye områder. Altså er arters spredningsdynamikk både en faktor av hyppig kortdistansespredning, og mer sporadisk langdistansespredning. Herunder relateres den raske dokumenterte postglasiale spredning av treslag (etter siste istid) til langdistansesprednings-faktorer.

Av nyere konkrete feltstudier nevnes studie utført av NINA, beskrevet i NINA Rapport 1231, «Kartlegging av kortdistansespredning av fremmede bartrær. Vrifuru og lutzgran». Her konkluderes bl.a. at lutzgran sprer seg utenfor plantefelt. Hovedtyngden av foryngelsen ble funnet nær morbestandet, og sannsynligheten for etablering varierte mellom naturtyper. Etableringssannsynlighet ved spredning var størst på forstyrret mark, men også påtakelig i åpne naturtyper som hei, ur og myr, samt i skog. Langdistansespredning ble ikke vurdert i denne studien.

Av andre nyere feltstudier, så har NIBIO relativt nylig gjennomført studier av sitkaspredning på Stord. Her ble spredning vurdert både i forhold til avstand og vindretning. Spredningsområde av sitka ble registrert opp til 2 km fra nærmeste plantefelt, dvs at individet lengst unna var 2,1 km fra nærmeste plantefelt. (Thorvaldsen 2016. Blyttia 74:160-171). I Langdistansespredning er således dokumentert i Norge.

Ifølge DN-utredning 2012 er sitka estimert å ha en mulig spredningsdistanse på inntil ca. 1700 m ved en vindhastighet på 10 m/s og ca. 3400 m ved en vindhastighet på 20 m/s.

Miljødirektoratet har etter nye dokumentasjoner på lutzgranas spredningsegenskaper, i saksvurderinger operert med begrepet «sitkagran-lutzkomplekset».

Annet: Norsk PEFC Skogstandard

I PEFC, skognæringas miljøstandard, som er en del av en internasjonal miljøstandard for skogproduksjon og en del av bransjens sertifiseringsgrunnlag, heter det i kravpunkt nr. 19 at ved skogreising og foryngelse etter hogst, skal norske treslag brukes, men at utenlandske kan brukes der det er problemer med å etablere foryngelse. Mulighet for bruk av sitkagran og lutz er begrenset til kyststrøk fra Vest-Agder til Troms. Utsetting skal være godkjent etter forskriften om utenlandske treslag.

Beskrivelse av området og vurderinger

Utsettingsområdet utgjør den østligste delen, spissen, av ei sandør i Namsen. Sandøra er en tidligere holme, og er nå «landfast» gjennom flyplassen i Namsos, jernbanelinje (nedlagt) og fylling/bro tilegnet friluftsbuk. Holmen er opprinnelig skogkledd. Det meste av skogen er hogd, og grunneieren planlegger dyrking av det meste av arealet. Den står igjen en liten skogbestand, samt det aktuelle søknadsarealet, som utgjør «spissen» i øst på ca. 6 da. Sandøra/holmen er ca 1 km lang og opptil 300 meter bred.

På det aktuelle arealet er det nylig hogd gran, etter stormfelling, i h.kl. 4/5. Området har god bonitet og veksten har vært god. Området ligger åpent til og er vindutsatt – spesielt i øst-vestretningen. Området ligger 4 km øst for Namsos sentrum og i luftlinje ca. 32 km øst for den ytre kystlinja ved Aglen på Otterøya.

Naturkarakter av og omkring området.

Her omtales registrerte naturverdier i- og i tilknytning til området. Relevans for saken drøftes senere. Det er naturen innenfor er diameter på 2 km fra utsettingsområdet som omtales.

Området ligger i utløpsområdet til Namsen, i utgangspunktet et ganske rikt naturområde, men nå også påvirket av ulike typer utbygging og infrastruktur. Østover reiser terrenget seg bratt i Trettvikberga, her med skrinnere naturtyper nordøstover.

Det er i denne sonen registrert i alt 6 naturtypeområder av kategoriene strandeng/strandsump, boreal regnskog, kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti og bløtbunnsutforming i elvesonen. Naturtypene har verdsetting fra A-C.

Av disse er det på yttersiden av sandøra registrert naturtypen strandeng/strandsump, i utforming som et større, sammenhengende strandengkompleks, med betydelig variasjon i vegetasjonstyper. Området er også klassifisert som et viktig hekke- og trekklokalitet for våtmarksfugl, men dette er i liten grad undersøkt. Naturtypen er registrert i klasse B, dvs. kategori «viktig». Naturtypeområdet strekker seg i hele sandøras lengde, og fortsetter vestover på yttersida av flyplassen i retning Namsos sentrum, i en strekning på i alt ca 2 km. Artsdokumentasjon av området er i seg selv god, men under befaring ble det registrert at avgrensning av naturtypen i befaringsområdet var unøyaktig. Herunder var omlag halvparten av det omsøkte utsettingsarealet innenfor naturtypeavgrensningen, men utsettingsområdet er ikke naturtype.

Samme naturtyper som på Høyknes, finnes i form at et stort kompleks knyttet til Namsens utløp. Avstand fra utsettingsområdet er 1,3 km og mer.

Boreal regnskog finnes i to lokaliteter i klasse B og klasse C, ca 1,3 og 1,75 km unna utsettingsområdet. Lokaliteten Stranda II ca 1 km øst for utsettingsområdet, består av kroksjø, flomdammer og meanderende elveparti, klasse C, et avsnørt gammelt løn som delvis er vokst til.

De kan også nevnes at nedre delen av Namsen er registrert som naturtype klasse A, bløtbunnsutforming i strandsonen, i utforming som strandflater av mudderblandet sand, og av betydning for våtmarksfugl. Områdene overlapper delvis med strandeng/-strandsumpområdene. I samme sone er det registrert ca. 10 MIS-figurer (miljøregistreringer i skogbruket), i avstand ca. 900 m – 2,0 km fra utsettingsområdet. MIS-figurene omfatter rik bakkevegetasjon, blåbærskog m/liggende død ved, blåbærskog rik og fuktig, småbregneskog. 2 av MIS-figurene overlapper delvis med naturtypeområder.

I tillegg er det registrert forekomster av gullprikkklav ca. 900 meter og ca. 1,9 km nord/nordvest for området. Gullprikkklav har status sårbar (VU) i Rødliste, og er en ganske sikker indikasjon på boreal regnskog, med naturtypen er ikke klassifisert på de aktuelle funnsted.

Naturtyperegistreringene i Namsos er ikke fullstendig.

Annet.

En del av elveøra, lønet og areal på nordsida av lønet er regulert til friluftsområde. Friluftsområdet grenser til Namsos Camping, og har god friluftskvalitet. Det går sti, som brukes som tursti i form av rundtur, over elveøra.

Eksisterende spredning av fremmede treslag i området.

Området ligger utenfor kystsonen hvor fremmede treslag (overveiende sitka) generelt er plantet for skogproduksjon på kysten. Det er utenlandske treslag i form av juletrær i området, men disse hogges før de når frømoden alder. Europeisk lerk er registrert i området, men funnstedet kan være hogd.

Det antas at det er lite/svært lite spredning av utenlandske treslag i området.

Av fremmede karplanter på svarteliste er mindre kratt av rynkerose, samt hagelupin, registrert.

Befaring i området

Området ble befart den 27.04.2017, oppsummert i en egen notering.

Skogfaglig vurdering.

Grunneieren anfører at søknad om lutz er begrunnet med ønske om samtidig avvirkning av lutz og granbestand om 30-40 år, pga. sterkere vekst hos lutz, samt at lutz er et sterkere vindtreslag enn gran. Fylkesmannens vurdering er at på det aktuelle arealet har vanlig gran produsert bra, og det vil en ny generasjon med vanlig gran også gjøre. Fylkesmannen ser at driftsprisen vil kunne reduseres dersom man kunne avvirket de to bestandene samtidig. Argumentasjonen om samtidig avvirkning med tilgrensende granbestand tillegges allikevel liten vekt da disse to bestandene uansett må håndteres separat, siden de er ulike treslag. På grunn av søknadsfeltets beliggenhet (inntil Namsen) og arrondering (langt og smalt) vil en vesentlig del av feltet måtte pleies og skjottes som kantsone mot Namsen uavhengig av treslagsvalg. Resten av feltet må også pleies slik at det blir stormsterkt. Etter Fylkesmannens oppfatning vil den næringsmessige betydning og de økonomiske gevinstene sammenlignet med vanlig gran på dette feltet, derfor være begrenset.

Naturmangfoldlovens prinsipper for vedtak

Naturmangfoldloven har en del prinsipper som søknader (alle søknader som angår natur) skal vurderes etter.

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Kunnskapsgrunnlaget er godt om områdets topografi, og tilstrekkelig hva angår de konkrete registrerte naturtypelokaliteter i nærheten, selv om dekningsgraden for kommunen som helhet er mangefull. Kunnskapsgrunnlaget for lutzgran er under utvikling.

Føre-var-prinsippet (§ 9)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Virkningen av fremmede arter kan være negativ først etter mange år som viltvoksende.

Føre-var-prinsippet vektlegges.

Økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

Avveining i forhold til samfunnsinteresser (§14).

Vedtak med hjemmel i naturmangfoldloven skal avveies mht. til samfunnsinteresser.

Sammenfattende vurdering.

Lutzgran har evne til å spre seg. Dette området ligger åpent og eksponert for vind, spesielt i øst-vest-retningen. Framtredende vindretning er fra vest, men området kan også ha kraftige vinder fra østlig retning. En lutzbestand i området vil således gi grunnlag for langdistansespredning. Lutzgranas klassifisering er under revurdering. Det er mange naturtype/MIS-områder innenfor spredningsavstand, samt risiko for generell spredning av utenlandsk treslag. Det er en nasjonal målsetting å stanse spredning av fremmede arter. Momentet mht. langdistansespredning av utenlandsk treslag tillegges vekt.

Arealet for mottak av kortdistansespredning er mer begrenset, grunnet nærhet til Namsen på 3 sider og dyrkamark/flyplass vestover. Den registrerte naturtypen «strandeng og strandsump» ligger innenfor kortdistansesprednings-avstand. Denne naturtypens beskaffenhet, influert av vann/brakkvann, er ikke primært vekst- og spredningsområde for gran, men evt. for mer fuktighetstolerante trær. Men naturtypen er beskrevet (og under befarig observert) med en mosaikkstruktur, med tørrere områder. Spredning kan ikke utelukkes og risiko er til stede.

Nærområdet ligger overveiende på samme eiendom som søknadsarealet, med unntak av en stripe langs jernbanetraseen og det kommunale friluftsområdet. Eventuell nærspredning kan dermed ut fra eiendomsforholdene overveiende kontrolleres av grunneieren (unntatt arealet langs jernbanelinja). Dog vil dette være en situasjon som dukker opp etter 20 år fram i tid, med den usikkerhet for framtidig oppfølging dette medfører. Momentet om nærhet- og eventuell spredning til naturtypeområdet strandeng- og strandsump, er med i vurderingen (men er ikke avgjørende for beslutningen).

Med hensyn til samlet belastning, så er utløpssonen mot Namsen påvirket av mange utbyggings- og infrastrukturtiltak, men det er et område med antatt lite spredning av utenlandske treslag. Eventuell spredning vil øke samlet belastning.

Området grenser til et friluftsområde, og en rundsti går over elveøra. Friluftsområdet har god kvalitet. Friluftsverdier kan generelt utgjøre en del av vurderingsgrunnlaget mht. utenlandske treslag, jf. veilederens punkt 2.7, tabell. En eventuell lutzbestand i spissen av øra, på eksisterende skogsmark, tillegges i denne sammenhengen ikke vekt.

Området ligger over 30 km fra kysten, innenfor norskgranas kjerneområde, og ikke i kyststrøk hvor klima og saltholdig luft hemmer norskgran. Lokaliteten har god bonitet og tidligere granbestand har hatt god vekst. Lokaliteten vil produsere bra for norskgran. Momentet tillegges vekt.

Fylkesmannens helhetlige vurdering blir da mellom lutzbestandens potensial og risiko for spredning (langdistansespredning, kortdistansespredning) og grunneierens næringsmessige nytte av lutzgran.

Oppsummering og vurdering

Fylkesmannen vurderer at det er risiko for spredning med ukontrollerbar etablering av lutzgran, som kan føre til påfølgende negative følger for naturmangfoldet. Det er i spredningsavstand mange naturtypeområder/MIS-lokaliteter hvor lutzgran kan etablere seg, samt annet areal som ikke har «miljøklassifisering». Lutzgran har evne til å spre seg til hei, ur, myr og skog. Det er lite spredning av utenlandske treslag her fra før, samtidig som området er naturmessig belastet gjennom mange infrastrukturtiltak. Det er en nasjonal målsetting å begrense etablering og spredning av utenlandske arter. Området ligger utenfor

kyststrøk hvor lutz (og sitka) er benyttet som skogreisingsreslag. Den næringsmessige nytte av å sette ut lutz anser Fylkesmannen som begrenset, og norskgran vil fortsatt produsere bra på arealet.

I sin helhetsmessige samfunnsmessige vurdering, jf naturmangfoldlovens § 14, vurderer Fylkesmannen at begrenset næringsmessig nytte av treslagsskifte fra norskgran til utenlandsk treslag i dette tilfellet ikke overstiger hensynet til å unngå mulige negative langsiktige følger for naturmangfoldet.

Vedtak

Fylkesmannen avslår, med hjemmel i «Forskrift utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål», søknad om utsetting av lutzgran, *picea x lutz*, over et areal på ca. 6 da på Høyknes i Namsos.

Klageadgang.

Dette er et forvaltningsvedtak, og kan etter forvaltningsloven påklages. Miljødirektoratet er klagemyndighet. Eventuell klage bør begrunnes og sendes Fylkesmannen i Nord-Trøndelag innen 3 uker fra mottak av dette brevet.

Kopi

Vedtaket sendes rutinemessig i kopi til kommunen, her Midtre Namdal samkommune, som er skogbruksmyndighet i Namsos kommune.

Vedtaket legges inn i det nasjonale Miljøvedtaksregisteret.

Med hilsen

Øystein Lorentsen (e.f)
Fungerende miljøverndirektør

Eldar Ryan
Senioringeniør/ Miljøvernnavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift

Kopi:

Midtre Namdal Samkommune, skogbruksetaten, 7863 Overhalla